ស្ថានភាពសិទ្ធិមនុស្សនៅកម្ពុជាក្នុងឆ្នាំ ២០២០

នៅឆ្នាំ២០២០ ស្ថានភាពសិទ្ធិមនុស្សនៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា («កម្ពុជា») បន្តប្រឈម។ មានការគាបសង្កត់តាមវិធីផ្សេងៗដើម្បីបំបិទសំឡេងសង្គមស៊ីវិល អ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស សមាជិកសហជីព អ្នកសារព័ត៌មាន និងគណបក្សជំទាស់។ ផលវិបាកនៃការគាបសង្កត់នេះនាំឱ្យលំហសម្រាប់ការអនុវត្តសេរីភាពមូលដ្ឋានក្នុងនោះរួមទាំងសិទ្ធិសេរីភាពខាងការបង្កើតសមាគម ការបញ្ចេញមតិ និងការជួបប្រជុំរួមតូច។

ក្នុងឆ្នាំ២០២០ ការឆ្លងរាតត្បាតនៃជំងឺកូវីដ-១៩ បានបង្កឲ្យមានភាពតក់ស្លុតដល់ពលរដ្ឋនៅទូទាំងពិភពលោក។ ទោះបីជាប្រទេសកម្ពុជាពុំប្រឈមនឹងការឆ្លង ឬការស្លាប់ក្នុងអត្រាខ្ពស់ បើប្រៀបធៀបនឹងបណ្តាប្រទេសផ្សេងទៀតក្តី តែការឆ្លងរាតត្បាតនេះបានប៉ះពាល់ដល់សេដ្ឋកិច្ចលើផ្នែកនាំចេញ ហើយសេដ្ឋកិច្ចពឹងផ្អែកលើវិស័យទេសចរណ៍បានរងផលប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរ ដោយបង្កឱ្យកម្មករនិយោជិតរាប់ពាន់នាក់ប្រឈមនឹងភាពគ្មានការងារធ្វើ ឬព្យួរការងារដែលនាំទៅរកអសន្តិសុខផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ និងភាពក្រីក្រ។

លើសពីនោះ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា («រដ្ឋាភិបាល») រងការចោទប្រកាន់ថាកំពុងប្រើហេតុផលនៃការឆ្លងរាតត្បាតនៃជំងឺកូវីដ-១៩ ក្នុងការមិនគោរពតាមការប្តេជ្ញាចិត្តផ្នែកសិទ្ធិមនុស្សរបស់ខ្លួន។ រដ្ឋាភិបាលបានបន្តដៅមុខសញ្ញាបង្ក្រាបទៅលើបុគ្គលដែលមានសម្ព័ន្ធភាពជាមួយអតីតគណបក្សជំទាស់គឺគណបក្សង្គ្រោះជាតិកម្ពុជា («គ.ស.ជ»)។

ការប៉ុនប៉ងទប់ស្កាត់និន្នាការជំទាស់នេះ ជាផែនការនៃយុទ្ធនាការទ្រង់ទ្រាយធំប្រឆាំងសំឡេងជំទាស់នានា។ សេរីភាពខាងការបញ្ចេញមតិបានប្រឈមនឹងការរំលោភបំពានខ្លាំង ជាពិសេស ការបញ្ចេញមតិនៅលើប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណិត ដោយមានបុគ្គលមួយចំនួនត្រូវបានចាប់ខ្លួន ដោយសារតែការបញ្ចេញមតិដោយធម្មានុរូបនៅលើប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណិត រីឯសេរីភាពផ្នែកប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយវិញ អ្នកសារព័ត៌មានជាច្រើនរូបត្រូវបានចាប់ខ្លួននៅឆ្នាំនេះ។ មានការបង្ក្រាបលើសេរីភាពខាងការជួបប្រជុំ តាមរយៈកំណើននៃការប្រើប្រាស់កងកម្លាំងរបស់រដ្ឋច្រើនហួសប្រមាណ ព្រមទាំងការចាប់ខ្លួនតាមអំពើចិត្តលើអ្នកតវ៉ាដោយសន្តិវិធី។ ម្យ៉ាងទៀត សេរីភាពខាងការបង្កើតសមាគមទទួលរងការវាយប្រហារផ្សេងៗដូចជា គណបក្សជំទាស់ សហជីព និងអង្គការសង្គមស៊ីវិល។ មានការដៅមុខសញ្ញាជាប្រព័ន្ធទៅលើក្រុមយុវជន និងក្រុមបរិស្ថានក្នុងឆ្នាំ២០២០ ដើម្បីបញ្ឈប់ភាពសកម្មការងាររបស់ពួកគេ។

ការបង្កើត *ច្បាប់ស្តីពីការគ្រប់គ្រងប្រទេសស្ថិតក្នុងភាពអាសន្ន* បានបង្កើនក្តីព្រួយបារម្ភបន្ថែមទៀតទៅលើក្របខ័ណ្ឌច្បាប់របស់ប្រទេសកម្ពុជា ហើយការធ្វើវិសោធនកម្មច្បាប់មួយចំនួននាពេលខាងមុខបានរារាំង

បន្ថែមទៀតលើការអនុវត្តសេរីភាពមូលដ្ឋាននៅលើប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណិត និងក្រៅប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណិត។ ក្នុងស្ថានភាពតឹតត្បិតនេះបានបង្កើតនូវបរិយាកាសភ័យខ្លាច និងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដែលប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដល់លទ្ធភាពចូលរួមក្នុងកិច្ចសន្ទនាដែលជាលក្ខខណ្ឌចាំបាច់ដើម្បីជួយឱ្យលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យដំណើរការបានល្អ។ ខាងក្រោមគឺជាការលើកឡើងសង្ខេបអំពីបញ្ហាសិទ្ធិមនុស្សសំខាន់ៗមួយចំនួននៅកម្ពុជាក្នុងឆ្នាំ២០២០ នេះ។

១. បរិយាកាសនយោបាយ

នៅក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានឆ្នាំចុងក្រោយនេះ រដ្ឋាភិបាលបានបង្កើនកិច្ចប្រឹងប្រែងក្នុងការគាបសង្កត់ និងធ្វើទុក្ខបុកម្នេញលើនិន្នាការនយោបាយជំទាស់នៅទូទាំងប្រទេសកម្ពុជា។ បន្ទាប់ពីតុលាការកំពូលបានរម្លាយគណបក្សសង្គ្រោះជាតិនៅក្នុងឆ្នាំ២០១៧ មក កម្ពុជាបានក្លាយជា*រដ្ឋឯកបក្ស* ចំណែកឯអតីតសមាជិក និងអ្នកគាំទ្រគណបក្សសង្គ្រោះជាតិបានបន្តក្លាយជាគោលដៅសំខាន់នៃការយាយីរបស់អាជ្ញាធរ។

យោងតាមកំណត់ត្រារបស់ ម.ស.ម.ក នៅឆ្នាំ២០២០ អតីតសមាជិកគណបក្សសង្គ្រោះជាតិជាច្រើនរូបត្រូវបានកោះហៅ ចាប់ខ្លួន និងចោទប្រកាន់។ ការគំរាមកំហែង ការយាយី និងការតាមដានត្រួតពិនិត្យបានកើតឡើងជាញឹកញាប់ផងដែរ។ ការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធតុលាការជាឧបករណ៍ដើម្បីធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ និងយាយីក្លាយជាយុទ្ធសាស្ត្រចម្បងរបស់រដ្ឋាភិបាលនៅឆ្នាំ២០២០។ ក្នុងខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០២០ អតីតសមាជិកនិងអ្នកគាំទ្រគណបក្សសង្គ្រោះជាតិចំនួន ១១០នាក់ត្រូវបានតុលាការកោះហៅទាក់ទងនឹងករណីចោទប្រកាន់គ្មានមូលដ្ឋានច្បាស់លាស់ទាក់ទងនឹងការគាំទ្រចំពោះផែនការវិលត្រឡប់មកកាន់កម្ពុជាវិញរបស់លោក សម រង្ស៊ី អតីតមេដឹកនាំគណបក្សដែលនីរទេសខ្លួនទៅក្រៅប្រទេសនៅក្នុងខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៩ ដើម្បីចូលរួមសវនាការតាមការតម្រូវរបស់តុលាការនៅថ្ងៃទី២៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០២០។ បន្ទាប់ពីសវនាការនេះ មានការកំណត់កាលបរិច្ឆេទថ្មីសម្រាប់សវនាការនៅថ្ងៃទី១៤ ខែមករា និងថ្ងៃទី៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២១ បន្ទាប់ពីបំបែកជនជាប់ចោទជាពីរក្រុមផ្អែកតាមបទចោទផ្សេងៗ។

លោក កឹម សុខា អតីតប្រធានគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ ត្រូវបានចាប់ និងឃុំខ្លួនអស់រយៈពេលជាង៣ ឆ្នាំក្នុងឆ្នាំ២០១៧ ពីបទសមគំនិតជាមួយរដ្ឋបរទេសនិងក្បត់ជាតិ។ សវនាការដែលទន្ទឹងរង់ចាំជាយូរមកហើយនោះមិនបានចាប់ផ្តើមរហូតដល់ថ្ងៃទី១៥ ខែមករា ឆ្នាំ២០២០។ ការជំនុំជម្រះក្តីនោះបង្កក្តីព្រួយបារម្ភលើសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌។ អ្នកសង្កេតការណ៍សវនាការ អ្នកអង្កេតការណ៍ និងអ្នកសារព័ត៌មានត្រូវបានសាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញរារាំងកាលពីដំបូង ដែលប្រការនោះនាំឱ្យអ្នកជំនាញអង្គការសហប្រជាជាតិលើកឡើងថាដំណើរការនីតិវិធីក្នុងការជំនុំជម្រះនោះមាន *«ភាពមិនប្រក្រតីនិងពុំអនុលោមតាមច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរ ជាតិ និងច្បាប់កម្ពុជា»*។ ជាការឆ្លើយតប តុលាការបានផ្តល់ការអនុញ្ញាតឱ្យសាធារណជន និងអង្គការសង្គមស៊ីវិល ព្រមទាំងបណ្តាញផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានឯករាជ្យមួយចំនួនអាចចូលរួមស្តាប់សវនាការបានក្នុងចំនួនកំណត់។ ការជំនុំជម្រះនោះគ្រោងធ្វើឡើងរយៈពេល៣ ខែ ជាប់គ្នា ប៉ុន្តែត្រូវបានពន្យារពេលវិញក្នុងខែមីនា ឆ្នាំ២០២០ ដោយសារបារម្ភអំពីជំងឺកូវីដ-១៩។ ក្នុងខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២០ សំណើសុំការជំនុំជម្រះឡើងវិញត្រូវ

បានតុលាការបដិសេធ ទោះបីជាពេលនោះតុលាការកម្ពុជាធ្វើប្រតិបត្តិការតាមធម្មតាក្តី។ ការជំនុំជម្រះក្នុងសំណុំរឿងរបស់លោក កឹម សុខា នៅពុំទាន់បានបន្តឡើយនៅចុងឆ្នាំ២០២០ នេះ ដែលបង្កក្តីព្រួយបារម្ភថាការពន្យារពេលដោយពុំសមហេតុផលក្នុងការជំនុំជម្រះក្នុងសំណុំរឿងរបស់លោក កឹម សុខា នេះ អាចធ្វើឡើងក្នុងគោលបំណងអ្វីម្យ៉ាង ដែលជាការរំលោភបំពានទាំងស្រុងលើសិទ្ធិស្របច្បាប់របស់លោកក្នុងការទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយពុំពន្យារពេល។

២. ការវិវឌ្ឍផ្នែកច្បាប់

នៅប៉ុន្មានឆ្នាំចុងក្រោយនេះ រដ្ឋាភិបាលបានរឹតបន្តឹងសេរីភាពមូលដ្ឋាន និងលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យនៅទូទាំងកម្ពុជាតាមរយៈក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ដ៏តឹងរ៉ឹង។ ក្នុងឆ្នាំ២០២០ និន្នាការនេះបានបន្តកើតឡើងតាមរយៈការវិវឌ្ឍផ្នែកច្បាប់ដ៏គួរឱ្យបារម្ភខ្លាំង។ ក្នុងនោះរួមមាន *ច្បាប់ស្តីពីការគ្រប់គ្រងប្រទេសស្ថិតក្នុងភាពអាសន្ន* ដែលបានប្រកាសឱ្យអនុវត្តក្នុងខែមេសា ឆ្នាំ២០២០។ ច្បាប់នេះត្រូវបានធ្វើសេចក្តីព្រាង និងអនុម័តយ៉ាងប្រញាប់ប្រញាល់ដោយពុំមានការប្រឹក្សាយោបល់ និងផ្តល់អំណាចហួសហេតុដល់រដ្ឋាភិបាលក្នុងការរឹតត្បិតលើការអនុវត្តសេរីភាពមូលដ្ឋានក្នុងអំឡុងពេលប្រទេសស្ថិតក្នុងភាពអាសន្ន។ ម្យ៉ាងទៀត សេចក្តីព្រាងច្បាប់ចំនួន ៣ ដែលបែកធ្លាយនឹងប៉ះពាល់បន្ថែមទៀតលើសិទ្ធិមនុស្សនៅកម្ពុជាពោលគឺ *សេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ សេចក្តីព្រាងអនុក្រឹត្យស្តីពីច្រកទ្វារអ៊ីនធឺណិតជាតិ* និង *សេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីបទល្មើសបច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាន*ដែលទើបតែត្រូវបានកែសម្រួលឡើងវិញ។ ប្រសិនបើ សេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ត្រូវបានអនុម័តមែន នោះសកម្មភាពប្រចាំថ្ងៃជាច្រើនរបស់សាធារណជនអាចចាត់ជាបទល្មើស ដែលជាការរឹតត្បិតលើសេរីភាពមូលដ្ឋានខាងការបញ្ចេញមតិ ការបង្កើតសមាគម និងការជួបប្រជុំ ព្រមទាំងមានការរើសអើងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើក្រុមប្រជាពលរដ្ឋទន់ខ្សោយកាន់តែខ្លាំងឡើង។ ម្យ៉ាងទៀត សេចក្តីព្រាងច្បាប់ទាក់ទងនឹងអ៊ីនធឺណិតចំនួនពីរ នឹងផ្តល់សិទ្ធិពេញលេញដល់រដ្ឋាភិបាលក្នុងការគ្រប់គ្រងសកម្មភាពនៅលើប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណិតដោយផ្តល់សិទ្ធិឱ្យរដ្ឋាភិបាលតាមដានត្រួតពិនិត្យជាលក្ខណៈទ្រង់ទ្រាយធំ និងការចាប់ពិរុទ្ធលើប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណិតដែលជាការគាបសង្កត់សេរីភាពអ៊ីនធឺណិតនៅប្រទេសកម្ពុជា។

៣. សេរីភាពខាងការបញ្ចេញមតិ

សេរីភាពខាងការបញ្ចេញមតិរងការបង្ក្រាបឥតឈប់ឈរក្នុងឆ្នាំ២០២០ ដែលភាគច្រើនកើតឡើងចំពោះការបញ្ចេញមតិនៅលើប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណិត។ ករណីកើតឡើងជាបន្តបន្ទាប់ទាក់ទងនឹងការផ្តន្ទាទោសដោយបំពាន និងការមិនអត់ឱនទៅលើសំឡេងរិះគន់ ក្នុងនោះរួមទាំង អ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស អ្នកសារព័ត៌មាន ហើយករណីនេះបានបន្តកើតឡើងឥតស្រាកស្រាន្តទៅលើគណបក្សជំទាស់។

៣.១ ការបំបិទសំឡេងប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យ និងការយាយីលើអ្នកសារព័ត៌មាន

យុទ្ធនាការបង្ក្រាបប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យ និងអ្នកសារព័ត៌មានកើតមានកាន់តែខ្លាំងៗឡើងក្នុងឆ្នាំ២០១៧ និងបានបន្តរហូតដល់ឆ្នាំ២០២០។ សន្ធស្សន៍សារព័ត៌មានពិភពលោកបានចាត់ចំណាត់ថ្នាក់ប្រទេស

កម្ពុជាទី១៤៤ ក្នុងចំណោមប្រទេសចំនួន១៨០ សម្រាប់ឆ្នាំ២០២០ ដែលធ្លាក់ចុះ១២ពិន្ទុគិតចាប់តាំងពីឆ្នាំ ២០១៧។ ការរាយការណ៍ព័ត៌មានប្រកបដោយគុណភាព និងឯករាជ្យស្ទើរតែគ្មាន ដែលនេះជាវិបាកនៃការបិទ អង្គភាពព័ត៌មានឯករាជ្យនៅកម្ពុជា ដែលបានកាត់បន្ថយការផ្សព្វផ្សាយពីទិដ្ឋភាពនានាទាក់ទងនឹងបញ្ហាសង្គម នៅក្នុងប្រទេស ព្រមទាំងបានរឹតត្បិតលទ្ធភាពរបស់អង្គការសង្គមស៊ីវិលក្នុងការប្រមូល និងផ្ទៀងផ្ទាត់ព័ត៌មាន ផងដែរ ដែលប៉ះពាល់យ៉ាងខ្លាំងដល់លទ្ធភាពរបស់ពួកគេក្នុងការអនុវត្តសកម្មភាពតស៊ូមតិនានា។

អ្នកសារព័ត៌មានបានក្លាយជាគោលដៅនៃការវាយប្រហារជាបន្តបន្ទាប់ដោយសារអនុវត្តសេរីភាពខាង ការបញ្ចេញមតិរបស់ខ្លួន ហើយជារឿយៗត្រូវបានបំបិទសំឡេងក្រោមការចោទប្រកាន់តាមអំពើចិត្តពីបទព្រហ្ម ទណ្ឌ ដោយសារការបំពេញវិជ្ជាជីវៈស្របច្បាប់របស់ខ្លួននៅក្នុងឆ្នាំ២០២០។ នៅឆ្នាំ២០២០ អ្នកសារព័ត៌មាន ចំនួន១១នាក់ត្រូវបានចាប់ខ្លួន ហើយ ៣ នាក់ ក្នុងចំណោមនោះត្រូវបានផ្តន្ទាទោស (លោក សុវណ្ណ រិទ្ធី លោក សុខ ឧត្តម និងលោក រស់ សុខិត) ក្រោមបទញុះញង់។ ការយាយីលើអ្នកសារព័ត៌មានពីរនាក់ទៀត (លោក យាង សុធារិន និង លោក អួន ឈិន អតីតអ្នកយកព័ត៌មានវិទ្យុអាស៊ីសេរី) បន្តកើតមានក្នុងឆ្នាំ២០២០ តាម រយៈនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌដែលគ្មានទីបញ្ចប់។ ការយាយីលើបុគ្គលទាំងនេះតាមប្រព័ន្ធតុលាការគឺជាការបញ្ជូនសារ ព្រមានចំពោះបុគ្គលទាំងឡាយណាដែលហ៊ានអនុវត្តសេរីភាពមូលដ្ឋានក្នុងការបញ្ចេញមតិ ដែលជំរុញឱ្យមាន បរិយាកាសធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ និងការដាក់កំហិតខ្លួនឯង។ ជាងនោះទៅទៀត នៅក្នុងឆ្នាំ២០២០ រដ្ឋាភិបាលបាន ដកហូតអាជ្ញាប័ណ្ណអង្គភាពព័ត៌មានចំនួន៤ ដោយអង្គភាពព័ត៌មានចំនួន ៣ ក្នុងចំណោមនោះគឺជាកម្មសិទ្ធិ របស់អ្នកសារព័ត៌មានដែលត្រូវបានចាប់ខ្លួនខាងលើ ដែលនេះជាការកាត់បន្ថយចំនួនអង្គភាពព័ត៌មានឯករាជ្យ នៅក្នុងប្រទេសដែលកំពុងតែមានចំនួនតិចតួចស្រាប់រួចទៅហើយនោះ។

៣.២. ការបញ្ចេញមតិលើអនឡាញ និងសេរីភាពអ៊ីនធឺណិត

ក្នុងរយៈពេល៤ ឆ្នាំចុងក្រោយនេះ មានការកត់សម្គាល់ឃើញថាចំនួនប្រជាពលរដ្ឋកាន់តែច្រើនឡើង រងការគំរាមកំហែង ការយាយី ព្រមទាំងត្រូវបានផ្តន្ទាទោសដោយសារសកម្មភាពរបស់ខ្លួននៅលើប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺ ណិត ដែលនាំឱ្យពិន្ទុរបស់ប្រទេសកម្ពុជាក្នុងសន្ទស្សន៍សេរីភាពលើប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណិតរបស់អង្គការលំនៅដ្ឋាន សេរីភាព ធ្លាក់ចុះនៅត្រឹមលេខរៀងទី៤៣ ក្នុងចំណោមលេខរៀង១០០ សម្រាប់ឆ្នាំ២០២០ និងលេខរៀងទី៤៨ ក្នុងចំណោមលេខរៀង១០០ ក្នុងឆ្នាំ២០១៦។ គម្រោងឃ្លាំមើលសេរីភាពមូលដ្ឋានរបស់ ម.ស.ម.ក បានកត់ត្រា ៥៣% នៃការរឹតត្បិតទាំងអស់នោះគឺទៅលើសេរីភាពខាងការបញ្ចេញមតិដែលបានកើតឡើងក្នុងឆ្នាំ២០២០។

ប្រជាពលរដ្ឋជាច្រើនត្រូវបានចាប់ខ្លួន និងដាក់ពន្ធនាគារដោយសារតែសកម្មភាពផ្សេងៗនៅលើប្រព័ន្ធ អ៊ីនធឺណិត ក្នុងនោះរួមទាំងកម្មកររោងចក្រមួយចំនួននិងកញ្ញា សួយ ស្រស់ សមាជិកសហជីព ដែលបានចែក រំលែកការបារម្ភអំពីសិទ្ធិផ្នែកការងារនៅលើបណ្តាញហ្វេសប៊ុក និងអ្នកនាង ថៃ ស្រីនាង អ្នកលក់ផលិតផលលើ អនឡាញដែលត្រូវបានចាប់ខ្លួនដោយសារថតវីដេអូផ្សាយផ្ទាល់លក់ផលិតផលនៅលើបណ្តាញហ្វេសប៊ុកក្នុង សម្លៀកបំពាក់ខើចលើខើចក្រោម និងយុវជន គា សុគុណ និង ឡុង ពុទ្ធារ៉ា ដែលបានច្រៀងបទចម្រៀងរ៉េបអំពី

បញ្ហាសង្គម។ ម្យ៉ាងទៀត នៅឆ្នាំ២០២០ គេសង្កេតឃើញមានការកើនឡើងពាក់ព័ន្ធនឹង«ព័ត៌មានក្លែងក្លាយ» ដោយមានការចោទប្រកាន់បុគ្គលចំនួន៤០ នាក់ពីបទផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មាន«ក្លែងក្លាយ» នៅលើប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណិត ជាពិសេសទាក់ទងនឹងជំងឺកូវីដ-១៩។

ការបិទខ្ទប់គេហទំព័រ និងអង្គភាពព័ត៌មានអនឡាញមួយចំនួនក៏រួមចំណែកដល់ការកម្រិតលំហូរព័ត៌មាននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាផងដែរ ដែលជាការរឹតត្បិតថែមទៀតលើសេរីភាពអ៊ីនធឺណិត។ ម្យ៉ាងទៀត រដ្ឋាភិបាលក៏បានប្រកាសជាច្រើនលើកច្រើនសារអំពីអាជ្ញាធរធ្វើការត្រួតពិនិត្យលើបណ្តាញផ្សព្វផ្សាយសង្គម។ ទោះបីជាមានភាពស្របច្បាប់សម្រាប់រដ្ឋាភិបាលក្នុងការត្រួតពិនិត្យការបញ្ចេញមតិរបស់សាធារណជនក្តី តែប្រការនេះអាចបង្កឱ្យមានក្តីព្រួយបារម្ភបន្ថែមទៀតចំពោះសេរីភាពខាងការបញ្ចេញមតិ។ អ៊ីនធឺណិតកំពុងត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាអាវុធនិងកែវពង្រីក ព្រោះរដ្ឋាភិបាលអាចត្រួតពិនិត្យសកម្មភាពរបស់ប្រជាពលរដ្ឋទូទៅ និងបំបិទមតិយោបល់ដំទាស់។ នៅក្នុងឆ្នាំ២០២០ រដ្ឋាភិបាលបានបង្កើតសេចក្តីព្រាងច្បាប់ចំនួនពីរដូចលើកឡើងខាងលើ គឺសេចក្តីព្រាងអនុក្រឹត្យស្តីពីច្រកទ្វារអ៊ីនធឺណិតជាតិ និងសេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីបទល្មើសបច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាន។ ប្រសិនបើច្បាប់ទាំងពីរនេះត្រូវបានអនុម័ត ច្បាប់នោះនឹងអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើការរក្សាទុកទិន្នន័យអ្នកប្រើប្រាស់ និងការតាមដាន។ លើសពីនេះ ច្បាប់ទាំងនេះនឹងបង្កើតក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ដែលអនុញ្ញាតឱ្យរដ្ឋាភិបាលតាមដាន និងត្រួតពិនិត្យលើសកម្មភាពនៅលើអនឡាញ ដែលជាការបំបិទនិងរំលោភបំពានទៅលើសេរីភាពលើអ៊ីនធឺណិត ក្នុងនោះរួមទាំងសេរីភាពខាងការបញ្ចេញមតិលើអនឡាញផងដែរ។

៣.៣ ការចាប់ពិរុទ្ធខ្លួនឯង

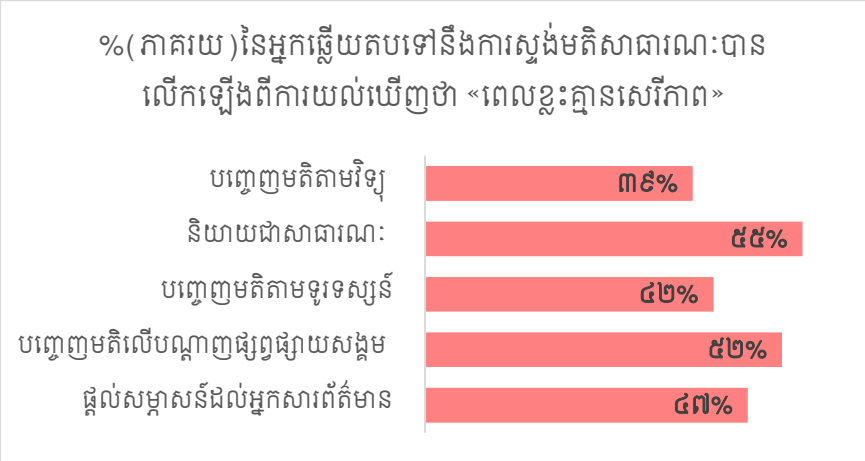

ការស្ទង់មតិរបស់ ម.ស.ម.ក លើថ្នាក់ដឹកនាំអង្គការសង្គមស៊ីវិល និងថ្នាក់ដឹកនាំសហជីពក្នុងខែតុលា ឆ្នាំ២០២០ បានកត់ត្រាភាគរយខ្ពស់បំផុតរហូតដល់ (៨៩%)ទាក់ទងការចាប់ពិរុទ្ធភាពខ្លួនឯងពីថ្នាក់ដឹកនាំអង្គការសង្គមស៊ីវិល និងថ្នាក់ដឹកនាំសហជីព។ ៧៩% នៃអ្នកឆ្លើយតបការស្ទង់មតិក៏បានលើកឡើងផងដែរថាមានអារម្មណ៍ពុំសុវត្ថិភាពក្នុងការចែករំលែកព័ត៌មានតាមបណ្តាញផ្សព្វផ្សាយសង្គម។ ម្យ៉ាងទៀត ការស្ទង់មតិសាធារណៈធ្វើឡើងដោយ ម.ស.ម.ក ក្នុងខែតុលា ឆ្នាំ២០២០ បានបង្ហាញថាអ្នកឆ្លើយតបភាគច្រើនយល់ថា «*ពេលខ្លះពុំមានសេរីភាព*» ក្នុងការអនុវត្តសេរីភាពខាងការបញ្ចេញមតិរបស់ខ្លួន។

ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញតាមវិធីនានា ក្នុងនោះរួមទាំងការគំរាមធ្វើការចោទប្រកាន់ពីបទព្រហ្មទណ្ឌ និងការចាប់ខ្លួនកំពុងបង្កឱ្យមានវប្បធម៌ភ័យខ្លាច និងឈានទៅដល់ការចាប់ពិរុទ្ធភាពខ្លួនឯង។ ការការពារសេរីភាពបញ្ចេញមតិគឺមានសារៈសំខាន់ដើម្បីប្រជាពលរដ្ឋអាចបង្កើតជម្រើសតាមការចង់បានរបស់ខ្លួន ដើម្បីចូលរួមឱ្យបានសកម្មក្នុងដំណើរការលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ និងដើម្បីជួយធានារដ្ឋាភិបាលមានទំនួលខុសត្រូវស្របតាមគោលការណ៍នីតិរដ្ឋ។

៤. សេរីភាពខាងការបង្កើតសមាគម

រដ្ឋាភិបាលបានបង្កើនបង្ក្រាបសេរីភាពខាងការបង្កើតសមាគមកាន់តែខ្លាំងឡើងក្នុងឆ្នាំ២០២០។ ជាពិសេស ផ្តោតមុខសញ្ញាលើអង្គការសង្គមស៊ីវិល សមាជិកសហជីព ឬថ្នាក់ដឹកនាំសហជីព និងបុគ្គលនានាដែលមានសម្ព័ន្ធភាពជាមួយ (ឬជឿថាមានសម្ព័ន្ធភាពជាមួយ) គណបក្សសង្គ្រោះជាតិ ដែលបុគ្គលទាំងនោះតែងប្រឈមនឹងការតាមដាន ការរារាំង និងការយាយីតាមផ្លូវតុលាការចំពោះការអនុវត្តសេរីភាពខាងការបង្កើតសមាគមរបស់ពួកគេ។ បន្ថែមលើការយាយីជាបន្តបន្ទាប់ទៅលើអតីតគណបក្សជំទាស់ (សូមមើលផ្នែក១ អំពីបរិយាកាសនយោបាយ) ម.ស.ម.ក បានកត់ត្រាករណីនៃអំពើហិង្សាចំនួន៩ លើសមាជិកគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ ដែលប្រព្រឹត្តឡើងដោយជនពុំស្គាល់អត្តសញ្ញាណក្នុងឆ្នាំ២០២០។ បុគ្គលដែលមានសម្ព័ន្ធភាពជាមួយ គ.ស.ជ ដែលជាជនរងគ្រោះនៃអំពើហិង្សាក្នុងករណីទាំងនោះពុំទទួលបានយុត្តិធម៌ ។

ក្នុងឆ្នាំ២០២០ គេសង្កេតឃើញថា រដ្ឋាភិបាលបានបន្តតាមដាន និងរារាំងការងាររបស់អង្គការសង្គមស៊ីវិល។ ឧទាហរណ៍ បណ្តឹងអាជ្ញាលើបុគ្គលិកអង្គការសង្គមស៊ីវិល ការឃ្លាំមើលសកម្មភាពអង្គការសង្គមស៊ីវិល ការរារាំង និងការប៉ុនប៉ងបញ្ឈប់សកម្មភាពអង្គការសង្គមស៊ីវិល ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ និងការយាយីជាច្រើនលើបុគ្គលិកអង្គការសង្គមស៊ីវិល ព្រមទាំងការព្រមានចាត់វិធានការផ្លូវច្បាប់ជាដើម។

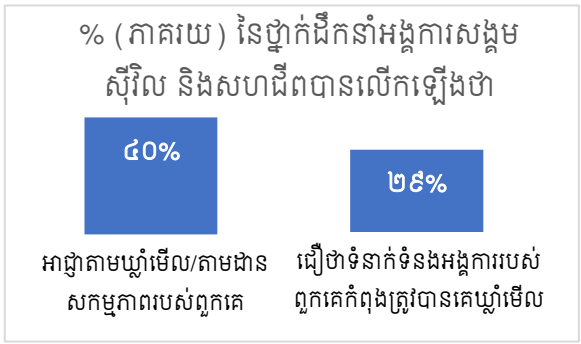

ការស្ទង់មតិរបស់ ម.ស.ម.ក ក្នុងឆ្នាំ២០២០ លើថ្នាក់ដឹកនាំអង្គការសង្គមស៊ីវិល និងថ្នាក់ដឹកនាំសហជីព បង្ហាញថា ៨៩% នៃអ្នកឆ្លើយតបបានលើកឡើងថាពួកគេចាប់ពិរុទ្ធភាពខ្លួនឯង ដែលជាចំនួនសមាមាត្រដ៏ខ្ពស់នៃអ្នកឆ្លើយតបដែលលើកឡើងពីការចាប់ពិរុទ្ធភាពខ្លួនឯង។ ៧៩% នៃអ្នកឆ្លើយតបក៏បានលើកឡើងផងដែរថាមានអារម្មណ៍ពុំសុវត្ថិភាពក្នុងការចែករំលែកព័ត៌មាននៅលើបណ្តាញផ្សព្វផ្សាយសង្គម ៤0%បានលើកឡើងថាអាជ្ញាធរតាមឃ្លាំមើល ឬតាមដានសកម្មភាពអង្គការរបស់ខ្លួន ហើយ២៩% ជឿថាការប្រាស្រ័យទាក់ទងរបស់អង្គការខ្លួនត្រូវបានកំពុងតាមដានផងដែរ។ តួលេខទាំងនេះហាក់បង្ហាញថារដ្ឋាភិបាលពុំអត់ឱនចំពោះការរិះគន់មកលើខ្លួនឡើយ ក៏ដូចជាពុំទុកចិត្តទៅលើអង្គការសង្គមស៊ីវិលផងដែរ។

សមាជិកសហជីពបានប្រឈមនឹងការចាប់ខ្លួន អំពើហិង្សានិងការយាយី។ លោក រ៉ុង ឈុន ប្រធានសហភាពសហជីពកម្ពុជាត្រូវបានចាប់ខ្លួននៅថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២០ ចំពោះការធ្វើអត្ថាធិប្បាយទាក់ទងនឹងព្រំដែនកម្ពុជា-វៀតណាម។ ក្រោយមកលោកត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទញុះញង់បង្កឱ្យមានភាពវឹកវរធ្ងន់ធ្ងរដល់សន្តិសុខសង្គមក្រោមមាត្រា ៤៩៥ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ព្រមទាំងត្រូវបានសាលាឧទ្ធរណ៍បដិសេធសំណើសុំនៅក្រៅឃុំ។ អ្នកស្រី អ៊ុក ឆាយ៉ាវី ប្រធានសមាគមគ្រូបង្រៀនកម្ពុជាឯករាជ្យ ត្រូវបានជនមិនស្គាល់អត្តសញ្ញាណវាយប្រហារលើម៉ូតូ ខណៈដែលអ្នកស្រីកំពុងជិះម៉ូតូធ្វើដំណើរទៅសួរសុខទុក្ខលោក រ៉ុង ឈុន។

នៅឆ្នាំនេះមានការកើនឡើងនូវការវាយប្រហារលើសកម្មជនយុវជន និងអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សផ្នែកបរិស្ថាន និងសមាគម តាមរូបភាពមួយចំនួនដូចជា ការយាយីតាមប្រព័ន្ធតុលាការ ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ និងការរឹតត្បិតតាមអំពើចិត្តជាដើម។ ជាក់ស្តែង សមាជិកនៃចលនាមាតាធម្មជាតិ (លោក ថុន រដ្ឋា កញ្ញា ឡុង គន្ធា និងកញ្ញា ភួង កែវរស្មី) សមាជិកខ្មែរថាវរ: (លោក ហុន វណ្ណៈ កញ្ញា ឈឿង ជារ៉ាវី កញ្ញា ថា ឡាវី និងកញ្ញា សូមេត្តា) ព្រមទាំងសមាជិកនៃសមាគមសម្ព័ន្ធនិស្សិតបញ្ញវន្តខ្មែរ (លោក មាន ព្រហ្មមុនី និងលោក មួង សុភ័គ្រ) ត្រូវបានចាប់ខ្លួនក្នុងខែសីហា និងខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២០) ទាក់ទងនឹងបទចោទដែលមានហេតុផលនយោបាយដោយសារការអនុវត្តសេរីភាពមូលដ្ឋានស្របច្បាស់របស់ខ្លួន ហើយត្រូវបានបញ្ជូនទៅឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន។ សាលាឧទ្ធរណ៍បានបដិសេធសំណើសុំនៅក្រៅរបស់ពួកគេនៅខែតុលា និងខែធ្នូ ឆ្នាំ២០២០។

៥. សេរីភាពខាងការជួបប្រជុំ

នៅឆ្នាំ២០២០ សង្កេតឃើញថាមានការកើនឡើងនូវការអនុវត្តសេរីភាពខាងការជួបប្រជុំរបស់សាធារណជន។ ជាពិសេស ការជួបប្រជុំរបស់កម្មកររោងចក្រដែលប្រឈមនឹងបញ្ហាហិរញ្ញវត្ថុដោយសារជំងឺកូវីដ-១៩ និងការប្រមូលផ្តុំរបស់សហគមន៍ដែលរងផលប៉ះពាល់ដោយទំនាស់ដីធ្លី។ ម្យ៉ាងទៀត មានការជួបប្រជុំជាច្រើនពីសំណាក់ក្រុមតស៊ូមតិឱ្យដោះលែងបុគ្គលដែលជាប់ឃុំដោយសារការចោទប្រកាន់ក្រោមហេតុផលនយោបាយដូចជា ការតវ៉ារបស់សមាជិកគ្រួសារឱ្យដោះលែងអតីតសមាជិកគណបក្សជំទាស់ដែលកំពុងជាប់ឃុំ និងការតវ៉ាពីក្រុមនានាទាមទារឱ្យដោះលែងលោក រ៉ុង ឈុន មេដឹកនាំសហជីពដែលមានកិត្តិនាមល្បីល្បាញជាដើម។

ជាមួយគ្នានោះដែរ នៅឆ្នាំ២០២០ សង្កេតឃើញមានការកើនឡើងនូវការរារាំងគួរឱ្យបារម្ភតាមរយៈការរឹតត្បិតលើការជួបប្រជុំដោយសន្តិវិធី និងការចាប់ខ្លួនអ្នកតវ៉ាជាញឹកញាប់។ ឧទាហរណ៍ នៅថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២០ លោក រ៉ុង ឈុន មេដឹកនាំសហជីព ត្រូវបានចាប់ខ្លួន ហើយក្រោយមកមនុស្សជាង១០ នាក់ ត្រូវបានដាក់ពន្ធនាគារនៅសប្តាហ៍បន្ទាប់ដោយសារចូលរួមតវ៉ាដោយសន្តិវិធីទាមទារឱ្យដោះលែងលោក រ៉ុង ឈុន ។ សន្ទុះនៃការរារាំងលើការអនុវត្តសិទ្ធិជួបប្រជុំកើនឡើងនេះ ក៏មានឆ្លុះបញ្ចាំងតាមរយៈលទ្ធផលនៃការស្ទង់មតិលើថ្នាក់ដឹកនាំអង្គការសង្គមស៊ីវិលនិងសហជីពផងដែរ ដែលបង្ហាញពីបរិយាកាសបំបិទសេរីភាពខាងការជួបប្រជុំខ្លាំងឡើង ដោយមានតែ ៤៩% ប៉ុណ្ណោះ នៃថ្នាក់ដឹកនាំអង្គការសង្គមស៊ីវិល និងសហជីពបានលើកឡើងថាពីការយល់ឃើញថា «*មានសេរីភាព*» ឬ«*មានសេរីភាពខ្លះ*» ក្នុងការអនុវត្តសេរីភាពខាងការជួបប្រជុំ។

ជាការគួរឱ្យព្រួយបារម្ភខ្លាំងនោះ គឺការប្រើប្រាស់កម្លាំងហួសប្រមាណទៅលើការការជួបប្រជុំដោយសន្តិវិធីចំនួន១៦ លើក ដែលជាការរំលោភបំពានលើបទដ្ឋានសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ ដែលក្នុងនោះយោងតាមលក្ខខណ្ឌក្នុងការប្រើប្រាស់កម្លាំងរបស់មន្ត្រីអនុវត្តច្បាប់ អាចអនុវត្តទៅបានតែក្នុងកាលៈទេសៈចង្អៀត ពោលគឺនៅពេល «ចាំបាច់ខ្លាំង» និងក្នុងគោលបំណងបំពេញភារកិច្ចដោយធម្មានុរូបតែប៉ុណ្ណោះ។ ការប្រើកម្លាំងហួសប្រមាណទាំងនោះផ្តោតមុខសញ្ញាលើក្រុមស្ត្រីថ្ងៃសុក្រ ដែលសមាសភាពភាគច្រើននៃក្រុមនេះជាស្ត្រីសមាជិកគ្រួសាររបស់អតីតសកម្មជនគណបក្សសង្គ្រោះជាតិដែលជាប់ឃុំ ដែលបានតវ៉ាដោយសន្តិវិធីនៅមុខសាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញទាមទារឱ្យដោះលែងសាច់ញាតិរបស់ពួកគេនៅរៀងរាល់ថ្ងៃសុក្រចាប់តាំងពីថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២០ មក។ ជាក់ស្តែង នៅថ្ងៃទី២៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០២០ ក្រុមស្ត្រីថ្ងៃសុក្របានប្រមូលផ្តុំគ្នានៅខាងក្រៅសាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញក្នុងអំឡុងពេលជំនុំជម្រះក្តីលើអតីតមន្ត្រីគណបក្សសង្គ្រោះជាតិចំនួន២១នាក់ ហើយនៅពេលនោះនគរបាលបានចាប់ខ្លួនស្ត្រីអ្នកតវ៉ាម្នាក់ដោយបំពាន ដោយបានចាប់សែង និងអូសទាញស្ត្រីរូបនោះបញ្ចូលទៅក្នុងឃ្លប់ផ្នែកខាងក្រោយនៃរថយន្តនគរបាល។

នៅថ្ងៃទី២៣ ខែតុលា ឆ្នាំ២០២០ ជាទិវាគម្រប់ខួបលើកទី២៩ ឆ្នាំ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងសន្តិភាពទីក្រុងប៉ារីស អាជ្ញាធរបានប្រើប្រាស់អំពើហិង្សាលើអ្នកតវ៉ាដោយសន្តិវិធីដែលប្រមូលផ្តុំគ្នានៅជិតស្ថានទូតចិន។ មានការចាប់ខ្លួនដោយបំពានលើអ្នកតវ៉ាជាច្រើននាក់ ព្រមទាំងមានការបញ្ជូនខ្លួនមនុស្ស៣នាក់ទៅឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នផងដែរ។ ការបង្ក្រាបលើការជួបប្រជុំនេះ ហើយរហូតឈានដល់ការរារាំងអ្នកសារព័ត៌មានក្នុងការប្រមូលយកព័ត៌មានក្នុងព្រឹត្តិការណ៍នោះផងដែរ ដោយអាជ្ញាធរបានដកហូតយកកាមេរ៉ារបស់អ្នកសារព័ត៌មានម្នាក់ ហើយអ្នកសារព័ត៌មានផ្សេងៗទៀតក៏ប្រឈមនឹងការគំរាមដកហូតកាមេរ៉ាដូចគ្នានេះដែរ។ ម្យ៉ាងទៀត បុគ្គលិក ម.ស.ម.ក ដែលកំពុងឃ្លាំមើលព្រឹត្តិការណ៍នោះក៏ត្រូវបានកងកម្លាំងសន្តិសុខខណ្ឌគំរាមដកហូតយកទូរស័ព្ទ និងត្រូវបានដេញចេញពីទីកន្លែងនោះផងដែរ។

ការរារាំង និងការគំរាមលើអ្នកឃ្លាំមើលការជួបប្រជុំ បង្កើតបាននិន្នាការមួយគួរឱ្យព្រួយបារម្ភខ្លាំងចំពោះស្ថានភាពសិទ្ធិមនុស្សនៅឆ្នាំ២០២០។ ក្នុងខែធ្នូ មានការកត់ត្រាករណីជាច្រើនដែលអ្នកឃ្លាំមើលការជួបប្រជុំរងការព្រមាន ការគំរាមកំហែង និងរងការរារាំងការឃ្លាំមើល ជាពិសេស ក្នុងការប្រមូលផ្តុំគ្នានៅពេលជំនុំជម្រះក្តីលើបុគ្គលល្បីៗនៅខាងក្រៅសាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ។

៦. សិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច និងសង្គម

៦.១. សិទ្ធិដីធ្លី

ការរំលោភបំពានសិទ្ធិដីធ្លីនៅតែស្ថិតក្នុងចំណោមការរំលោភបំពានសិទ្ធិមនុស្សដែលកើតឡើងច្រើនជាងគេនៅកម្ពុជា។ ក្នុងចំណោមការជួបប្រជុំចំនួន១៩១ លើក ដែលក្រុមឃ្លាំមើលរបស់ ម.ស.ម.ក បានកត់ត្រាក្នុងឆ្នាំ២០២០ មាន ៦៣ លើក (ឬ៣៣%) គឺជាការប្រមូលផ្តុំគ្នាទាក់ទងនឹងសិទ្ធិដីធ្លី។ បញ្ហាដែលគួរឱ្យព្រួយបារម្ភខ្លាំងជាងគេក្នុងករណីទាំងនេះ គឺការចាប់យកដីដោយខុសច្បាប់ឬការបណ្តេញចេញដោយបង្ខំ ដោយផ្តល់

យុត្តិធម៌តិចតួចសម្រាប់ជនរងគ្រោះ។ ការស្រាវជ្រាវរបស់ ម.ស.ម.ក ក្នុងឆ្នាំ២០២០ បានលើកឡើងថាសហគមន៍នានាប្រឈមនឹងឧបសគ្គខ្លាំងក្នុងការទទួលបានដំណោះស្រាយក្នុងទំនាស់ដីធ្លី និងការឱ្យក្រុមហ៊ុនសាជីវកម្មទទួលខុសត្រូវ ដែលកើតឡើងច្រើនលើសលប់នោះគឺដោយសារកង្វះការប្តេជ្ញាចិត្ត កង្វះការចូលរួម ព្រមទាំងកង្វះតម្លាភាពរបស់រដ្ឋាភិបាលនិងក្រុមហ៊ុនក្នុងការដោះស្រាយទំនាស់ដីធ្លី កង្វះចំណេះដឹងអំពីសិទ្ធិដីធ្លី ហើយនិងកង្វះយន្តការផ្តល់សំណងថ្នាក់ជាតិដែលស្របតាមបទដ្ឋានសិទ្ធិមនុស្ស ហើយសហគមន៍នានាកំពុងត្រូវបានរារាំងក្នុងការតស៊ូមតិដើម្បីសិទ្ធិរបស់ពួកគេ។

ម្យ៉ាងទៀត ទោះបីជាគោលការណ៍ណែនាំរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ហាមប្រាមលើការបណ្តេញចេញដោយបង្ខំក្នុងអំឡុងពេលការឆ្លងរាតត្បាតនៃជំងឺកូវីដ-១៩ ក្តី ក៏ចំនួននៃការបណ្តេញចេញដោយបង្ខំតាមការកត់ត្រាមានកម្រិតខ្ពស់នៅទូទាំងប្រទេសកម្ពុជា ដោយមានការរាយការណ៍ថាមានប្រជាពលរដ្ឋរាប់ពាន់គ្រួសារត្រូវបានបណ្តេញចេញចាប់តាំងពីខែមករា ឆ្នាំ២០២០។ ពុំមែនត្រឹមតែការបណ្តេញចេញបុគ្គលពីលំនៅដ្ឋានប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែក៏មានការលើកឡើងថាក្រុមហ៊ុនបានឈូសឆាយកសិផល និងដីដែលសហគមន៍អាស្រ័យផលតាំងពីយូរយោមកហើយនោះផងដែរ ខណៈប្រជាសហគមន៍ «ស្ថិតនៅផ្ទះ» អនុវត្តបំរាមក្នុងអំឡុងពេលផ្ទុះជំងឺកូវីដ-១៩ និងពុំបាននៅមើលថែទាំទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ពួកគាត់។ ឧទាហរណ៍ ក្នុងខែឧសភា ឆ្នាំ២០២០ ក្រុមហ៊ុនជំរកៅស៊ូវៀតណាមឈ្មោះ ហ័ងអាញ់យ៉ាឡាយ (Hoang Anh Gia Lai) បានឈូសឆាយដីដែលបានបម្រុងទុកសម្រាប់ប្រគល់ជូនសហគមន៍មូលដ្ឋានចំនួន១២ នៅក្នុងខេត្តរតនៈគិរី ក្នុងនោះរួមទាំងភ្នំមួយចំនួនដែលជាទីគោរពវិញ្ញាក្ខន្ធរបស់បុព្វបុរស តំបន់បរបាញ់សត្វ និងដីសម្រាប់បញ្ចុះសពផងដែរ បើទោះជាមានការសន្យាថានឹងប្រគល់ដីនោះត្រឡប់មកឱ្យសហគមន៍វិញក្នុងខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ ក្តី។

បរិបទសិទ្ធិដីធ្លីដែលគួរឱ្យព្រួយបារម្ភមួយទៀតបានឃើញកើតឡើងក្នុងរយៈពេលជាងកន្លះឆ្នាំមកនេះគឺការធ្វើអនុបយោគដីឯកជនរបស់រដ្ឋជាច្រើន ហើយក្រោយមកបានផ្តល់ដីនោះទៅឱ្យក្រុមហ៊ុនឯកជន។ ការធ្វើអនុបយោគដីដោយគ្មានហេតុផលសមស្របនេះគឺធ្វើឡើងតាមរយៈអនុក្រឹត្យដោយងាយៗ ដោយខ្វះការត្រួតពិនិត្យពីរដ្ឋសភា និងមានតម្លាភាពតិចតួច។ ជាក់ស្តែង នៅក្នុងខែតុលា ឆ្នាំ២០២០ មានព័ត៌មានផ្សព្វផ្សាយថារដ្ឋាភិបាលបានចេញអនុក្រឹត្យមួយសម្រេចប្រគល់ដីរដ្ឋទំហំ៦០០ហិកតាក្នុងខេត្តព្រះសីហនុឱ្យទៅអ្នកស្រី លី អាផណ កូនស្រីរបស់ឧកញ៉ា លី យ៉ុងផាត់ សមាជិកព្រឹទ្ធសភាគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា និងកូនប្រសារបស់លោក ឈ្មោះឧកញ៉ា សេង ញ៉ក់ សម្រាប់សាងសង់តំបន់ទេសចរណ៍។ សមាជិកព្រឹទ្ធសភាលោក លី យ៉ុងផាត់ ឧកញ៉ា សេង ញ៉ក់ និងក្រុមហ៊ុនរបស់ពួកគាត់មានជាប់ពាក់ព័ន្ធក្នុងរឿងអាស្រូវជុំវិញការរំលោភបំពានលើសិទ្ធិដីធ្លីទាក់ទងនឹងចម្ការអំពៅ។ មានព័ត៌មានលើកឡើងថែមទៀតក្នុងឆ្នាំ២០២០ ថា រដ្ឋាភិបាលបានប្រគល់ផ្ទៃដីបឹងតាមោកជាច្រើនរយហិកតា ជាបឹងដែលនៅសេសសល់ចុងក្រោយគេ និងជាបឹងធម្មជាតិដ៏ធំជាងគេក្នុងរាជធានីភ្នំពេញ ដើម្បីចាក់បំពេញដីសម្រាប់ធ្វើជាតំបន់អភិវឌ្ឍន៍ ដែលជាការបង្កហានិភ័យធ្ងន់ធ្ងរដល់បរិស្ថាន និងសិទ្ធិមនុស្សរបស់បុគ្គលដែលរស់នៅ និងធ្វើការងារនៅជុំវិញបឹងនោះ។

អ្នកការពារសិទ្ធិដីធ្លីនៅតែប្រឈមនឹងការយាយីតាមផ្លូវតុលាការ និងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយសារសកម្មភាពរបស់ខ្លួន។ ឧទាហរណ៍ នៅថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០២០ អ្នកស្រី អ៊ុំ សុភី អ្នកការពារសិទ្ធិដីធ្លីត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទញុះញង់ពាក់ព័ន្ធក្នុងទំនាស់ដីធ្លីមួយក្នុងឆ្នាំ២០០៨ ត្រូវបានអាជ្ញាធរចោទប្រកាន់ថាអ្នកស្រីបានបញ្ចុះបញ្ចូលអ្នកភូមិដាំដំណាំលើដីដែលកំពុងមានទំនាស់។ អ្នកស្រីត្រូវបានតុលាការសម្រេចផ្តន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគាររយៈពេល១ឆ្នាំ ដោយព្យួរទោស និងបានបង្គាប់ឱ្យបង់ប្រាក់សំណងចំនួនមួយលានរៀល។

៦.២. សិទ្ធិកម្មករ

ការដកផ្នែកខ្លះក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងសហភាពអ៊ឺរ៉ុបជាមួយប្រទេសកម្ពុជាលើការអនុគ្រោះពន្ធលើមុខទំនិញទាំងអស់លើកលែងតែសព្វាវុធ (EBA) បានចូលធរមាននៅថ្ងៃទី១២ ខែសីហា ឆ្នាំ២០២០។ សហភាពអ៊ឺរ៉ុបបានចេញសេចក្តីសម្រេចនេះនៅក្នុងខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២០ ដោយសារតែ «*ការរំលោភបំពានធ្ងន់ធ្ងរ និងជាលក្ខណៈប្រព័ន្ធទៅលើគោលការណ៍សិទ្ធិមនុស្សមានចែងក្នុងកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ*» ដោយគណៈកម្មការអ៊ឺរ៉ុបថ្លែងថា សហភាពអ៊ឺរ៉ុបនឹងមិនគាំទ្រប្រទេសកម្ពុជាចំពោះ «*លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យចុះខ្សោយ ការកំហិតសិទ្ធិមនុស្ស និងការបំបិទសេរីភាពក្នុងការជជែកដេញដោល*» ។ ប្រព័ន្ធអនុគ្រោះពន្ធលើមុខទំនិញទាំងអស់ លើកលែងតែសព្វាវុធ មានសារៈសំខាន់ដែលជួយធ្វើឱ្យសេដ្ឋកិច្ចរបស់កម្ពុជាកើនឡើង ហើយសហភាពអ៊ឺរ៉ុបគឺជាដៃគូពាណិជ្ជកម្មដ៏ធំទីពីររបស់កម្ពុជា ដោយអត្រានាំចេញទៅកាន់សហភាពអ៊ឺរ៉ុបមានរហូតដល់ ១៧.៣% នៃពាណិជ្ជកម្មសរុបរបស់កម្ពុជា។ ការដកផ្នែកខ្លះនេះមានន័យថា ប្រភេទខ្លះនៃផលិតផលនាំចេញរបស់កម្ពុជា ក្នុងនោះរួមទាំងសម្លៀកបំពាក់ ស្បែកជើង និងផលិតផលយកតាមខ្លួនបានមានប្រមាណ ២០% នៃផលិតផលនាំចេញប្រចាំឆ្នាំរបស់កម្ពុជាទៅកាន់សហភាពអ៊ឺរ៉ុប ឥឡូវនេះត្រូវប្រឈមនឹងកាតព្វកិច្ចបង់ពន្ធពេញ។ ការដកគម្រោងអនុគ្រោះពន្ធផ្នែកខ្លះនេះជាលទ្ធផលនៃការមិនអាចស្តារឡើងវិញបានន្ូវបត្តិសិទ្ធិមនុស្សនៅកម្ពុជា និងនាំឱ្យកម្ពុជាឈប់ទទួលបានផលប្រយោជន៍ក្នុងគម្រោងមួយដែលកម្មករនិយោជិតរាប់ម៉ឺននាក់គ្រួសារ និងសេដ្ឋកិច្ចពឹងផ្អែក ដែលប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរលើជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជាជនកម្ពុជាជាច្រើននិងសិទ្ធិការងារផងដែរ។

ម្យ៉ាងទៀត ការឆ្លងរាតត្បាតនៃជំងឺកូវីដ-១៩ បានប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរលើកម្មកររនិយោជិតទូទៅនៅក្នុងប្រទេស ដោយសារកម្មកររាប់ម៉ឺននាក់បាត់បង់ការងាររបស់ខ្លួន ខណៈដែលរោងចក្រ ទេសចរណ៍ និងអាជីវកម្មផ្នែកកម្សាន្តបិទទ្វាររនៅទូទាំងប្រទេស។ ផលវិបាកមួយទៀតនោះ គឺថាស្ថានភាពទាំងនេះបានបង្កភាពអស់សង្ឃឹមដល់កម្មករជាច្រើនដោយសារតែសិទ្ធិការងាររងផលប៉ះពាល់ក្នុងកម្រិតធ្ងន់ធ្ងរ ទន្ទឹមនេះក្រុមហ៊ុនក៏បានឆ្លៀតកេងចំណេញផលប្រយោជន៍ពីស្ថានភាពនេះ។ របាយការណ៍នានាបានលើកឡើងពីការកាត់បន្ថយសហជីពនៅកន្លែងការងារជាលក្ខណៈប្រព័ន្ធតាមរយៈការដៅមុខសញ្ញាលើសមាជិកសហជីពដោយបញ្ឈប់ការងារដោយយកជំងឺកូវីដ-១៩ មកបិទបាំង។ មានការរាយការណ៍ផងដែរថា កម្មករនិយោជិតជាច្រើនធ្វើការងាររលើសម៉ោងក្នុងស្ថានភាពលំបាកដើម្បីរក្សាការងារនោះ ខណៈកម្មករគ្មានការងារធ្វើជាច្រើនដណ្តើមគ្នាធ្វើការងារប្តូរ

វេន។ ទោះបីជារដ្ឋាភិបាលបានផ្តល់ជំនួយឧបត្ថម្ភមួយចំនួនដល់កម្មករនិយោជិតក្នុងអំឡុងពេលនេះគួរឱ្យកត់សម្គាល់ (ដូចជាការផ្តល់ប្រាក់ឧបត្ថម្ភបន្ថែម) ក្តី ក៏ជំនួយនេះផ្តល់ជូនចំពោះតែកម្មករនិយោជិតក្នុងវិស័យមួយចំនួនតែប៉ុណ្ណោះ ហើយជំនួយហិរញ្ញវត្ថុនោះស្ថិតក្រោមបន្ទាត់ក្រីក្រ ក្នុងទំហំស្តួចស្តើង ដែលអាចជួយសម្រាលការចំណាយបានតែមួយគ្រាខ្លីតែប៉ុណ្ណោះ។ ម្យ៉ាងទៀត ពុំមានការចាត់វិធានការគួរឱ្យកត់សម្គាល់ដើម្បីការពារ និង/ឬស្តារឡើងវិញនូវស្ថានភាពសិទ្ធិការងារដែលបានធ្លាក់ចុះខ្លាំងនោះទេ។

៧. ប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌៖ សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌

ក្នុងឆ្នាំ២០២០ ម.ស.ម.ក បានបន្តឃ្លាំមើលសវនាការក្នុងសំណុំរឿងព្រហ្មណ្ឌនៅតាមសាលាឧទ្ធរណ៍ និងការប្រតិបត្តិសិទ្ធិជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌តាមក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ជាតិ និងអន្តរជាតិ ។ ទោះបីជាក្រុមការងារបានកត់ត្រារបកគំហើញវិជ្ជមានច្រើនក្តី តែនៅមានបញ្ហាមួយចំនួនទាក់ទងនឹងកិច្ចការប្រតិបត្តិរបស់តុលាការ ដូចជាសិទ្ធិមិនត្រូវបានបង្ខិតបង្ខំឱ្យសារភាពពិរុទ្ធភាព; សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះជាសាធារណៈ; សិទ្ធិយល់ដឹងអំពីប្រភេទនិងមូលហេតុនៃការចោទប្រកាន់; សិទ្ធិមានមេធាវី; និងសិទ្ធិមានវត្តមាននៅពេលសវនាការ; សិទ្ធិរបស់អនីតិជន; សិទ្ធិបង្ហាញភ័ស្តុតាង; និងការសន្មតទុកជាមុនថាគ្មានទោស។

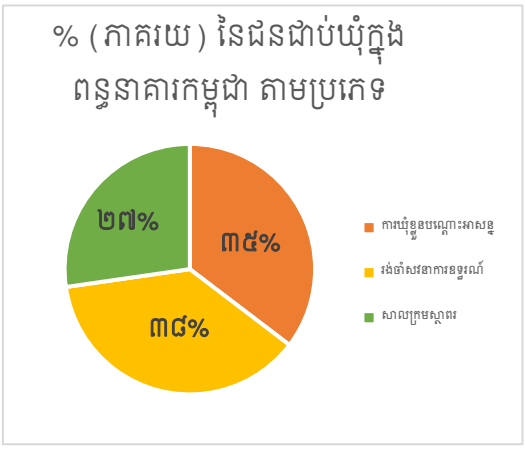

ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នហួសថិរវេលាកំណត់ក៏ជាបញ្ហាដែរ។ ក្នុងខែសីហា ឆ្នាំ២០២០ មានការរាយការណ៍ថាមានជនជាប់ឃុំតែ ២៧% ប៉ុណ្ណោះ ក្នុងពន្ធនាគារចំនួន ២៨ ទូទាំងប្រទេសកម្ពុជា បានទទួលសាលក្រមស្ថាពរក្នុងសំណុំរឿងរបស់ខ្លួន ដោយ ៣៧% រង់ចាំលទ្ធផលនៃសវនាការឧទ្ធរណ៍ ហើយ៣៥% ស្ថិតក្នុងការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន។ នៅក្នុងឆ្នាំ២០២០ រដ្ឋាភិបាលបានប្រឹងប្រែងក្នុងការកាត់បន្ថយការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ដោយសារពន្ធនាគារចង្អៀតណែន ព្រមទាំងពន្យារក្នុងជំនុំជម្រះនានា ដោយផ្តោតលើយុទ្ធនាការជម្រះក្តីក្នុងសំណុំរឿងកកស្ទះវិញ ដោយមានការលើកឡើងថាការជំនុំជម្រះសម្រេចបាន ៨៩% នៃសំណុំរឿងទាំងនេះនៅចន្លោះខែឧសភា និងខែធ្នូ។ ទោះយ៉ាងណាក្តី មានការព្រួយបារម្ភចំពោះសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ និងការគោរពឱ្យបានត្រឹមត្រូវតាមនីតិវិធីនៅក្នុងការជំនុំជម្រះដែលលឿន និងពេលវេលាខ្លីទាំងនោះ។ ម្យ៉ាងទៀត យុទ្ធនាការនេះបានបង្ហាញបញ្ហាមួយចំនួនអំពីការរើសអើង ព្រោះពុំបានអនុវត្តស្មើភាពគ្នាសម្រាប់ជនជាប់ឃុំដែលរង់ចាំសវនាការឡើយ។ អ្នកជាប់ឃុំក្នុងបទចោទទាក់ទងនឹងនយោបាយ ឬដោយសារបញ្ចេញមតិជំទាស់ ក្នុងនោះរួមទាំងសមាជិករបស់គណបក្សជំទាស់ និងអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សពុំទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ពីយុទ្ធនាការនេះឡើយ។ ឧទាហរណ៍សំខាន់មួយ គឺការពន្យារពេលជ្រុលពេកក្នុងការជំនុំជម្រះក្តីក្នុងសំណុំរឿងរបស់លោក កឹម សុខា មេដឹកនាំគណបក្សប្រឆាំង ដូចបានលើកឡើងខាងលើនោះជាដើម។

សន្ទស្សន៍នីតិរដ្ឋឆ្នាំ២០២០ នៃគម្រោងយុត្តិធម៌ពិភពលោក ដែលវាយតម្លៃលើកម្រិតនៃការគោរពនីតិរដ្ឋនៅទូទាំងពិភពលោក បានផ្តល់ចំណាត់ថ្នាក់ប្រទេសកម្ពុជាទី១២៧ ក្នុងចំណោមប្រទេសចំនួន ១២៨ ដែលជាពិន្ទុពុំល្អប្រសើរមិនខុសគ្នាពីប៉ុន្មានឆ្នាំកន្លងទៅឡើយ។ ប្រទេសកម្ពុជាត្រូវបានចាត់ចំណាត់ថ្នាក់ជាប្រទេសមួយក្នុងចំណោមប្រទេសនានានៅទូទាំងពិភពលោកដែលមាននីតិរដ្ឋទន់ខ្សោយ ដែលនេះជាផ្នែកមួយនៃកង្វះឯករាជ្យភាពខ្លាំងនៃស្ថាប័នតុលាការ ពីស្ថាប័ននីតិប្រតិបត្តិ។

៨. សិទ្ធិរបស់ស្ត្រីស្រឡាញ់ស្ត្រី បុរសស្រឡាញ់បុរស អ្នកស្រឡាញ់ទាំងពីរភេទ អ្នកប្តូរយេនឌ័រ អន្តរភេទ និងអ្នកមិនកំណត់ខ្លួនឯងច្បាស់លាស់ (អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា)

ទោះបីជាសហគមន៍អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នាមិនត្រូវបានកំណត់ទោសទណ្ឌក្រោមច្បាប់ជាតិ ដោយសារតែបង្ហាញជាអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាក៏ដោយ ក៏បុគ្គលជាអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នានៅតែប្រឈមនឹងការរើសអើង និងការដាច់ចេញពីសង្គមដោយសារតែនិន្នាការភេទ អត្តសញ្ញាណយេនឌ័រ ការបង្ហាញទំនោរយេនឌ័រ និងលក្ខណៈភេទរបស់ពួកគេ។ នេះដោយសារតែកង្វះច្បាប់អនុញ្ញាតឱ្យមានអាពាហ៍ពិពាហ៍ភេទដូចគ្នា កង្វះសិទ្ធិស្នំកូនសម្រាប់អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា និងពុំមានច្បាប់ទទួលស្គាល់យេនឌ័រតាមផ្លូវច្បាប់ (ការទទួលស្គាល់តាមច្បាប់នូវអត្តសញ្ញាណយេនឌ័ររបស់បុគ្គលទោះបីជាខុសពីភេទពីកំណើតរបស់ពួកគេក្តី) អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នាពុំទទួលបានការបានធានា ក្នុងការទទួលបានសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយរបស់ខ្លួនដោយពេញលេញទេ។ ម្យ៉ាងទៀត អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នាប្រឈមនឹងការរើសអើងផ្នែកសង្គម និងការដាច់ចេញក្នុងជីវភាពរស់នៅប្រចាំថ្ងៃរបស់ពួកគេ។ សាធារណជនទូទៅនៅតែមានផ្នត់គំនិតរើសអើងលើអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា ដែលជាផ្នត់គំនិតចាក់ឫសគល់ដ៏រឹងមាំនៅក្នុងវប្បធម៌ ដែលនេះនាំឱ្យបុគ្គលជាច្រើនទទួលរងការយាយីពីសមាជិកគ្រួសាររបស់ខ្លួនផ្ទាល់និងពីមជ្ឈដ្ឋានខាងក្រៅ។

តាមរយៈដំណើរការនៃការពិនិត្យជាសកលតាមកាលកំណត់ (យូកីអ) ជុំទី៣ របស់ប្រទេសកម្ពុជា នៅឆ្នាំ២០១៩ មានអនុសាសន៍ចំនួន៩ ក្នុងចំណោមអនុសាសន៍ចំនួន១៩៨ ផ្តល់ជូនមកដល់កម្ពុជា បានគួសបញ្ជាក់ច្បាស់ៗអំពីសិទ្ធិរបស់អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា ដែលជាលើកទីមួយដែលមានការផ្តល់អនុសាសន៍អំពីសិទ្ធិរបស់អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នាតាមរយៈដំណើរការ យូកីអ។ រដ្ឋាភិបាលបានទទួលយកអនុសាសន៍ទាំង៩នោះ ប៉ុន្តែការអនុវត្តអនុសាសន៍ទាំងនេះទទួលបានលទ្ធផលតិចតួចណាស់នៅក្នុងឆ្នាំ២០២០។ យ៉ាងណាក្តី រដ្ឋាភិបាលបានបង្ហាញបំណងមួយចំនួនចំពោះការបង្កើតច្បាប់ប្រឆាំងការរើសអើងដោយលោក កែវ រ៉ាមី ប្រធានគណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជាបានថ្លែងសារផ្តាំផ្ញើដល់សហគមន៍អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា និងសារធារណជនថា «*សូមសហគមន៍ ក្រុមគ្រួសារដែលមានកូន ចៅ ឬ ក្លួយ ដែលមានបង្ហាញអត្តសញ្ញាណភេទ និន្នាការភេទ ស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា សូមបើកចិត្តទូលាយ ទទួលស្គាល់ការពិត ចៀសវាងការប្រើអំពើហិង្សាទាំងកាយ ហិង្សាតាមរយៈពាក្យសម្តី ការប្រមាថ តិះដៀល ការគាបសង្កត់ទៅលើផ្លូវចិត្ត ការបណ្តេញកូនចៅចេញទៅក្រៅផ្ទះ។ សូមផ្តល់ការយល់យោគដល់ពួកគេជាពិសេសផ្តល់សិទ្ធិសេរីភាព ទទួល*

ស្គាល់កូនចៅ។ ប្រសិនជាយើងជាពលរដ្ឋល្អដែលបង្ហាញសហគមន៍ និងសង្គម សូមឱ្យសាធារណជនយល់ថា ការស្រឡាញ់ភេទដូគ្នាគឺជាដំណើរធម្មជាតិ ខ្ញុំគិតថារដ្ឋាភិបាលជាពិសេសស្ថាប័ននីតិប្បញ្ញត្តិនឹងធ្វើសេចក្តីព្រាងច្បាប់គាំទ្រអ្នកទាំងអស់គ្នា»។ ទោះបីជាសារទាំងនេះបង្ហាញពីការផ្តល់កម្លាំងចិត្តដល់សហគមន៍អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូគ្នាក្តី ប៉ុន្តែត្រឹមតែតាមរយៈសារតែប៉ុណ្ណឹងនៅពុំទាន់គ្រាន់ឡើយ រឿងដែលសំខាន់នោះរដ្ឋាភិបាលចាំបាច់ត្រូវអនុវត្តតាមការប្តេជ្ញាចិត្តក្នុងអនុសាសន៍យូភីអ ដោយប្រែក្លាយឱ្យទៅជាសកម្មភាពជាក់ស្តែងដើម្បីលុបបំបាត់អំពើហិង្សា ការរើសអើង និងការរំលោភបំពានសិទ្ធិមនុស្សដែលសហគមន៍អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នាជួបប្រទះប្រចាំថ្ងៃ។

នៅឆ្នាំ២០២០ ថ្ងៃប្រារព្ធទិវាលើកកម្ពស់ការយល់ដឹងអំពីសិទ្ធិបុគ្គលអន្តរភេទ ម.ស.ម.ក បានប្តូរឈ្មោះគម្រោងបច្ចុប្បន្នរបស់ខ្លួន«គម្រោងនិន្នាការភេទ និងអត្តសញ្ញាណយេនឌ័រ» ដើម្បីរាប់បញ្ចូលបុគ្គលអន្តរភេទ។ គម្រោងនោះប្តូរឈ្មោះទៅជា «គម្រោងនិន្នាការភេទ អត្តសញ្ញាណយេនឌ័រ ការបង្ហាញទំនោរយេនឌ័រ និងលក្ខណៈភេទ» ដែលលើកកម្ពស់អត្តសញ្ញាណរបស់បុគ្គលអន្តរភេទនៅកម្ពុជាឱ្យបានប្រសើរ និងបង្ហាញពីការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់ ម.ស.ម.ក ក្នុងការធានាថាបុគ្គលដែលមានលក្ខណៈភេទផ្សេងៗត្រូវបានទទួលស្គាល់ និងការពារ។

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

ស្ថានភាពសិទ្ធិមនុស្សបន្តប្រឈមក្នុងឆ្នាំ២០២០ ជាពិសេស ទាក់ទងនឹងសេរីភាពមូលដ្ឋាន ក្នុងនោះមានការចាប់ពិរុទ្ធភាពខ្លួនឯងនៅទូទាំងប្រទេស ខណៈដែល វប្បធម៌ភ័យខ្លាចនៅតែបន្តរាលដាលនៅកម្ពុជា ហើយលម្ហសម្រាប់អនុវត្តសេរីភាពមូលដ្ឋានបន្តរងការតឹតត្បិតយ៉ាងខ្លាំង។ សិទ្ធិដីធ្លី និងការរំលោភបំពានសិទ្ធិរបស់កម្មករនៅតែបន្តកើតឡើងជាច្រើននៅទូទាំងប្រទេសកម្ពុជា និងជាឆ្នាំដែលពុំឃើញមានការចាត់វិធានការគួរឱ្យកត់សម្គាល់ក្នុងការនាំយកយុត្តិធម៌ជូនដល់ជនរងគ្រោះ។ ជាការចាំបាច់ រដ្ឋាភិបាលត្រូវគោរពតាមការប្តេជ្ញាចិត្តផ្នែកសិទ្ធិមនុស្សរបស់ខ្លួន ដោយបញ្ឈប់ជាបន្ទាន់នូវការវាយប្រហារដែលកំពុងតែបន្តកើតមានទៅលើសំឡេងជំទាស់នានានៅក្នុងប្រទេស និងដោះលែងបុគ្គលនានាដែលត្រូវបានឃុំខ្លួនតាមអំពើចិត្តដោយសារតែការអនុវត្តសេរីភាពមូលដ្ឋានរបស់ខ្លួន ព្រមទាំងធានាថាច្បាប់ជាធរមានទាំងអស់អនុលោមតាមបទដ្ឋានសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ។